

The logo for Fair Fisheries Greenpeace is located in the top left corner. It features the word "Fair" in a large, white, lowercase font, with a stylized fish icon integrated into the letter "i". Below "Fair" is the word "fisheries" in a smaller, white, lowercase font. At the bottom of the logo is the word "GREENPEACE" in a white, uppercase, sans-serif font. The entire logo is set against a blue rectangular background.

Fair
fisheries
GREENPEACE

A black and white photograph of several fish, likely salmon, is the background of the page. The fish are arranged in a diagonal pattern, with their heads pointing towards the left. The scales and fins are clearly visible, and the lighting creates strong highlights and shadows, emphasizing the texture of the fish.

**ΧΑΡΑΖΟΥΜΕ
ΠΟΡΕΙΑ ΓΙΑ ΜΙΑ
ΔΙΚΑΙΗ ΑΛΙΕΙΑ**

“Ένα όραμα χωρίς δράση είναι απλώς ένα όνειρο. Η δράση χωρίς όραμα είναι απλώς για να περνά η ώρα. Το όραμα με δράση μπορεί να αλλάξει τον κόσμο”.

Joel A. Barker, συγγραφέας

CONTENTS

I. Εισαγωγή	08
II. Μία σαθρή αγορά αλιευμάτων	10
III. Η νέα αναδυόμενη αλιευτική οικονομία	16
α. Τρία ευρωπαϊκά εγχειρήματα	
β. Βάζοντας τα θεμέλια για το μέλλον	
IV. Για τη μετάβαση σε μία δίκαιη αλιεία	22
V. Παράρτημα	24
VI. Βιβλιογραφία	25

Συγγραφική ομάδα: Μυρτώ Πισπίνη, Άλκης Καφετζής, Άντζελα Λάζου Dean, Serena Maso & Celia Ojeda Martinez.
Με την πολύτιμη βοήθεια του Sebastian Losada **Μετάφραση από τα αγγλικά:** onlinetranslators.gr
Σχεδιασμός: Στέλλα Δημητρακοπούλου **Προτεινόμενη Βιβλιογραφική αναφορά:** Greenpeace (2018). A Roadmap to Fair Fisheries.

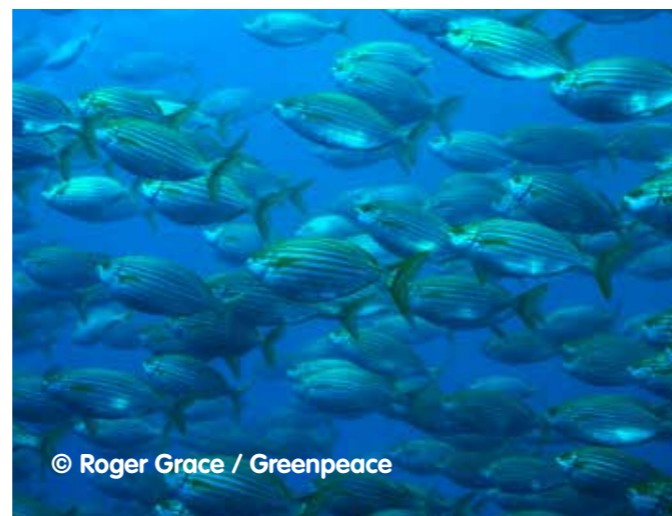

**“Κάθε σταγόνα νερού
που πίνεις, κάθε ανάσα
που παίρνεις σε συνδέει
με τη θάλασσα.
Σε όποιο μέρος
της γης και να ζεις”.**

SYLVIA EARLE
Αμερικανίδα εξερευνήτρια

I. Εισαγωγή

Ο τρόπος που ψαρεύουμε και καταναλώνουμε αλιεύματα μπορεί να συμβάλει στη σωτηρία της θαλάσσιας ζωής ή να επιβαρύνει την κατάστασή της. Η θάλασσα μάς δίνει πάρα πολλά: οξυγόνο, νερό, τροφή, αναψυχή, ενέργεια, ενώ ταυτόχρονα ρυθμίζει το κλίμα. Η διατήρηση μίας υγιούς θάλασσας είναι ζωτικής σημασίας για τη διατροφική ασφάλεια ενός αυξανόμενου ανθρώπινου πληθυσμού σε ένα ιδιαίτερα ασταθές περιβάλλον.

Εμείς οι άνθρωποι, από την άλλη, από ό,τι φαίνεται δεν φερόμαστε και τόσο δίκαια σε αυτό τον πολύτιμο πόρο. Η εντατική αλιεία βιομηχανικής κλίμακας υπερεκμεταλλεύεται το θαλάσσιο περιβάλλον, εξαντλώντας τα αποθέματά του, με ανησυχητικό μάλιστα ρυθμό. Αδειάζουμε τη θάλασσα από ψάρια, καταστρέφουμε τα θαλάσσια ενδιαιτήματα και ρυπαίνουμε το θαλάσσιο περιβάλλον, κάτι που προκαλεί περαιτέρω καταστροφή και επιδείνωση της υγείας των θαλασσών. Ασθενής θάλασσα, ασθενής πλανήτης, ασθενείς άνθρωποι. Όλοι βγαίνουμε χαμένοι.

Το ερώτημα είναι αν μπορούμε να βρούμε όλοι κερδισμένοι. Μπορεί να επωφεληθεί η αλιεία από τη θάλασσα χωρίς να την εξασθενεί; Μπορούμε να αλλάξουμε αυτή την άδικη ανθρώπινη συμπεριφορά προτού να είναι αργά; Άδικη για τον πλανήτη, άδικη για τη θάλασσα, άδικη για τη θαλάσσια ζωή, άδικη για εμάς και τις μελλοντικές γενιές.

Πιστεύουμε ότι η απάντηση είναι ναι. Γι' αυτό και θέλουμε να μοιραστούμε μαζί σας τον Οδηγό μας για μία Δίκαιη Αλιεία. Θέτει τις βάσεις για ένα όραμα όπου οι ψαράδες, οι παράκτιες κοινότητες, οι ιχθυαγορές, οι κυβερνήσεις και οι καταναλωτές θα δημιουργούν **ένα νέο δίκαιο επιχειρηματικό μοντέλο που θα ευεργετεί τη θάλασσα, τα ψάρια,**

τους ψαράδες, την αγορά και το τραπέζι μας.

Ο στόχος αυτού του κειμένου είναι να τονίσει την αυξανόμενη τάση προς μία πιο βιώσιμη, δίκαιη και ηθική κατανάλωση αλιευμάτων και το πώς αυτή εκδηλώνεται σήμερα στην Ευρώπη, να αναδείξει υπάρχουσες πρωτοβουλίες στον κλάδο της αλιείας που κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση και να τονίσει την ανάγκη για την ανάπτυξη ενός κινήματος δίκαιης αλιείας, που θα παίξει καθοριστικό ρόλο στη μετάβαση προς μία δίκαιη αγορά αλιευμάτων.

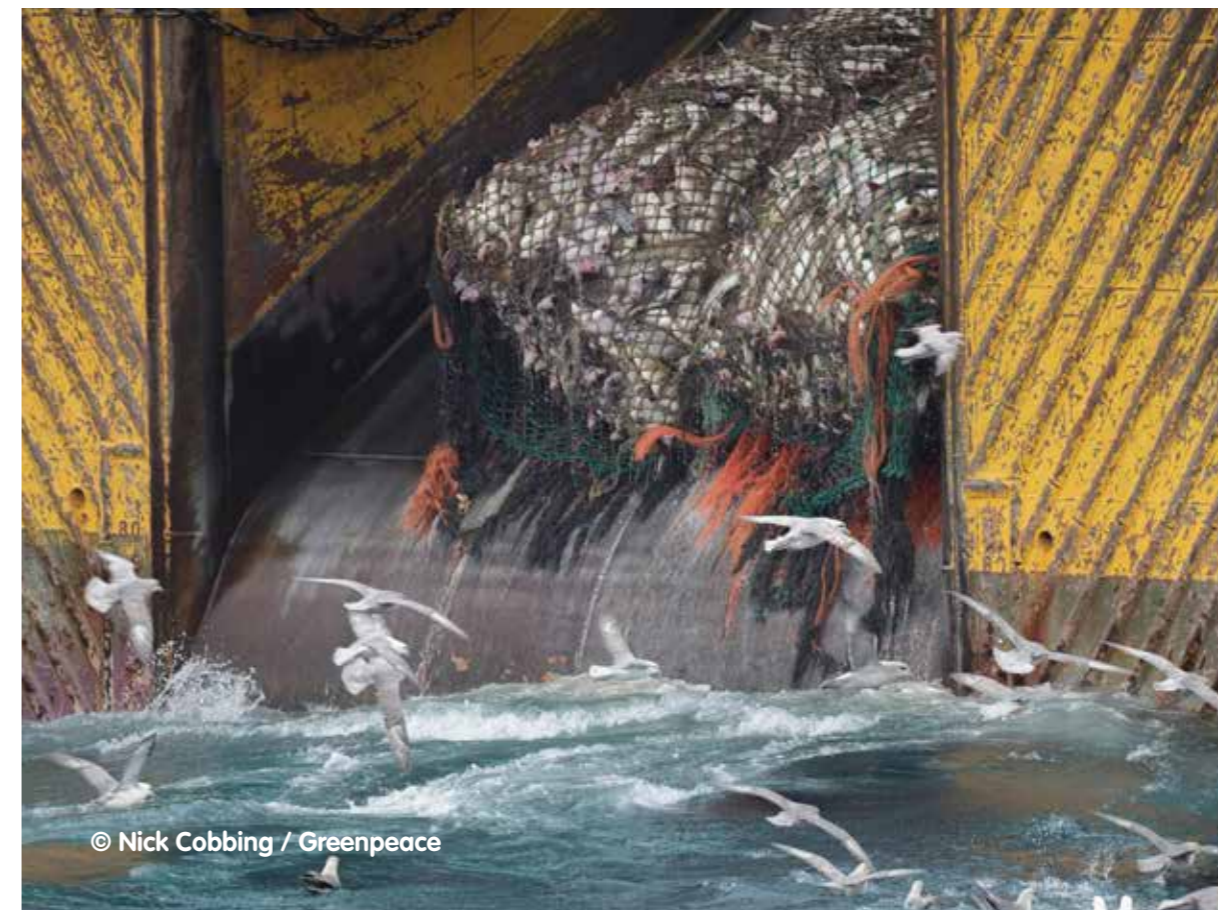
Αυτή η νέα οικονομία αλιείας πρέπει να δώσει αξία σε όσα έχει να προσφέρει η θάλασσα, ενώ παράλληλα να σέβεται τα όριά της, να προμηθεύει την αγορά με προϊόντα που έχουν ταυτότητα, να συνδέει τους καταναλωτές με τους παραγωγούς και τη θάλασσα, να έχει στον πυρήνα της την ευημερία των ψαράδων χαμηλής έντασης και των κοινοτήτων τους και να αλλάξει τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε τα ποιοτικά προϊόντα αλιείας και τη συμβατή με το περιβάλλον κατανάλωση αλιευμάτων.

Αυτό το όραμα έρχεται σε μία εποχή που ο τομέας της αλιείας διέρχεται μεγάλη κρίση. Η Greenpeace θα μετατρέψει αυτό **το όραμα σε δράση, καλώντας κι άλλους παίκτες στον κλάδο για να ενώσουν τις δυνάμεις τους και να διαμορφώσουν μαζί αυτή την τόσο απαραίτητη μετάβαση.**

© Sergio Salazar / Greenpeace

© Nick Cobbing / Greenpeace

2. Μια σαθρή αγορά αλιευμάτων

Επιλέγουμε τον όρο Δίκαιη Αλιεία αντί της Αειφόρου Αλιείας¹ ώστε να τονίσουμε την ανάγκη να κινηθούμε προς ένα σύστημα που αναγνωρίζει την αλληλοσύνδεση φυσικών και ανθρώπινων συστημάτων και δεν τα βλέπει ως ανταγωνιστικές ή αλληλοαποκλειόμενες δυνάμεις, αλλά ως μέρος του ίδιου συνόλου. Επιλέξαμε τον όρο Δίκαιη Αλιεία για να τονίσουμε πως ό,τι συνιστά δίκαιη διαχείριση για τη θάλασσα είναι επίσης δίκαιο για τους ψαράδες χαμηλής έντασης και τους καταναλωτές. Επιλέξαμε τον όρο Δίκαιη Αλιεία για να ξεκαθαρίσουμε ότι οραματιζόμαστε κάτι διαφορετικό από την υπάρχουσα κυρίαρχη αγορά αλιευμάτων, η οποία:

- προωθεί την υπερεκμετάλλευση των ωκεανών μας και την καταστροφή θαλάσσιων ενδιατημάτων²,
- είναι διάτρητη στην παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία²,
- επιτρέπει τη σπατάλη εκατομμυρίων τόνων ψαριών³,
- συντηρεί επιδοτήσεις σε καταστροφικές μεθόδους αλιείας⁴,
- δεν διασφαλίζει αξιοπρεπείς εργασιακές συνθήκες πάνω στα πλοία⁵,
- στερεί από τους ψαράδες χαμηλής έντασης τη βασική τους πηγή εσόδων και βιοπορισμού⁶,
- παρακωλύει τις προσπάθειες αποκατάστασης των παγκόσμιων αλιευτικών αποθεμάτων⁷,

- διαικωνίζει την υπερκατανάλωση
- δεν επιτρέπει στους καταναλωτές να κάνουν σωστές επιλογές,
- βασίζεται σε μακρές, περίπλοκες και αδιαφανείς αλυσίδες εφοδιασμού
- παρέχει χώρο στην αγορά για ανεπαρκείς λύσεις και παραπλανητικές ερμηνείες για το τι είναι καλή και υπεύθυνη κατανάλωση ψαριών

Το τρέχον αυτό μη βιώσιμο μοντέλο κοστίζει μία περιουσία. Σύμφωνα με αναφορά της Παγκόσμιας Τράπεζας (2012) αν υιοθετούσαμε μία πιο βιώσιμη διαχείριση της αλιείας, θα κερδίζαμε ετησίως 83 δισεκατομμύρια δολάρια (73.7 δις ευρώ). Με άλλα λόγια, αν συνεχίσουμε το παρόν μοντέλο βιομηχανικής καταστροφικής αλιείας, κάθε έτος θα χάνουμε 83 δισεκατομμύρια δολάρια, κάτι που η Παγκόσμια Τράπεζα αποκαλεί "ναυάγιο δισεκατομμυρίων".

“Οι βιώσιμες μέθοδοι αλιείας θα απέδιδαν πολλαπλές φορές το κόστος τους και θα βελτίωναν σημαντικά τα μέσα βιοπορισμού εκατομμύρια ανθρώπων”

Παγκόσμια Τράπεζα, 2017⁸.

Ο κλάδος της αλιείας βρίσκεται παγιδευμένος. Από τη μία τα **αλιευτικά αποθέματα δέχονται τεράστιες πιέσεις** (το 93% των αλιευτικών αποθεμάτων παγκοσμίως βρίσκεται σε καθεστώς πλήρους εκμετάλλευσης ή υπεραλίευσης⁹) και από την άλλη προχωράμε ακάθεκτοι στο **μονοπάτι της αύξησης των ποσοτήτων που αλιεύουμε**. Επιπροσθέτως, η σημερινή αγορά αλιευμάτων φαίνεται να μην ενοχλείται από το γεγονός ότι ο **αλιευτικός κλάδος είναι διάτρητος από παράνομες, λαθραίες και άναρχες πρακτικές**. Η Παράνομη, Λαθραία και Άναρχη (ΠΛΑ) αλιεία αναγνωρίζεται ως περιβαλλοντικό έγκλημα με σοβαρές κοινωνικές, οικονομικές, εργασιακές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις¹⁰. Ταυτόχρονα, η παγκόσμια αγορά εμπορεύεται αλιεύματα σε τεράστιο όγκο και είναι διαποτισμένη με πρακτικές νομιμοποίησης ιχθύων, οι οποίες αναμειγνύουν όσα έχουν αλιευθεί παράνομα με αυτά που έχουν αλιευθεί νόμιμα¹¹, παρέχοντας έτσι το απαραίτητο **κίνητρο για τη διαίωσιση ή ακόμα και την ενίσχυση της ΠΛΑ αλιείας**.

Τα παρεμπόδιστα αλιεύματα είναι μία ακόμα "παράπλευρη επίπτωση" ενός αλιευτικού κλάδου που σκοπό έχει να αυξήσει τον όγκο των αλιευμάτων που προωθούνται στην αγορά. Η τυχαία αλίευση θαλάσσιων θηλαστικών, πτηνών, χελωνών, καρχαριών και αμέτρητων άλλων ειδών αναγνωρίζεται ως βασικό πρόβλημα σε πολλά μέρη του κόσμου. Περιλαμβάνει μη στοχευόμενα είδη καθώς και στοχευμένα είδη ψαριών που δεν επιτρέπεται να εκφορτωθούν επειδή είναι, παραδείγματος χάριν, μικρότερα του επιτρεπόμενου μεγέθους. Τα παρεμπόδιστα αλιεύματα έχουν αναγνωριστεί ευρέως ως μία από τις πιο σοβαρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις της σύγχρονης εντατικής αλιείας¹².

Αυτή η εξαιρετικά έντονη εκμετάλλευση των θαλασσών του πλανήτη συντηρείται κατά πολύ εξαιτίας των γενναϊόδωρων κρατικών επιδοτήσεων που στηρίζουν τον βιομηχανικό κλάδο αλιείας^{13,14}, επιτρέποντας την αλιεία σε θάλασσες που σε αντίθετη περίπτωση θα ήταν ασύμφορη. Υπό σωστές προϋποθέσεις, οι επιδοτήσεις μπορούν να είναι ένα αποτελεσματικό εργαλείο για τον περιορισμό της αλιευτικής προσπάθειας. **Πολλές φορές όμως, καλύπτουν οικονομικά ζημιόγους αλιευτικές πρακτικές, διαιωνίζουν τη μη βιώσιμη αλιεία και στρεβλώνουν πολιτικές αποφάσεις**. Η ΕΕ, η Κίνα, η Ταϊβάν και η Κορέα έχουν από τα χειρότερα ιστορικά επιβλαβών επιδοτήσεων αλιείας^{15,16,17,18,19}. Για την αντιμετώπιση του ζητήματος έχουν παρθεί ορισμένες αποφάσεις, ωστόσο χρειάζεται να γίνει ακόμα σημαντική πρόοδος.

Η έλλειψη κατάλληλου ελέγχου και επιβολής της νομοθεσίας, σε συνδυασμό με τα μικρά περιθώρια κέρδους και τον αγώνα δρόμου που προκύπτει για την αλιεία ψαριών και άλλων θαλάσσιων οργανισμών, οδηγούν συχνά σε **κακές εργασιακές συνθήκες** εν πλώ, όπως και στις εγκαταστάσεις επεξεργασίας των αλιευμάτων ή στις εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας. Η κακή κατάσταση των αλιευτικών αποθεμάτων,

© Christian Åslund / Greenpeace

© Kate Davison / Greenpeace

το γεγονός ότι πολλοί στόλοι λειτουργούν υπό καθεστώς πλεονάζουσας αλιευτικής ικανότητας και η αυξανόμενη ζήτηση για αλιεύματα χαμηλού κόστους οδηγούν σε έναν σκληρό αγώνα δρόμου για μεγάλες ποσότητες ψαριών, παρακινώντας τις εταιρείες να κρατούν τα σκάφη για μεγαλύτερο διάστημα στη θάλασσα και σε πιο επικίνδυνες καταστάσεις. Οι αλιεργάτες συναντούν διάφορα ζητήματα, από **εξαιρετικά χαμηλούς μισθούς, ανεπαρκείς συνθήκες υγιεινής και ασφαλείας, έλλειψη προσωπικού χώρου και παρατεταμένο ωράριο εργασίας**, μέχρι ακόμα και καταγεγραμμένες περιπτώσεις **εξαναγκαστικής εργασίας, εμπορίας ανθρώπων**, ακόμα και **φόνου** στη θάλασσα^{20, 21}.

Αυτό το καταστροφικό σύστημα αλιείας και η σπάταλη χρήση των παγκόσμιων πόρων είναι αποτέλεσμα ενός εξαιρετικά βιομηχανοποιημένου επιχειρηματικού μοντέλου, που έχει ως στόχο την τροφοδοσία αγορών και όχι ανθρώπων. **Απειλεί τον βιοπορισμό δισεκατομμυρίων ανθρώπων σε όλο τον πλανήτη**, οι οποίοι βασίζονται στη θάλασσα για να καλύψουν τις βασικές ανάγκες τους σε πρωτεΐνη, καθώς και τα 120 εκατομμύρια άτομα που δραστηριοποιούνται στην αλιεία (ψάρεμα, επεξεργασία, εμπορία), το 90% των οποίων απασχολούνται στον κλάδο της αλιείας μικρής κλίμακας²². Μόνο το 2% περίπου όλων των αλιευτικών σκαφών είναι βιομηχανικά σκάφη, με το μήκος τους να κυμαίνεται από 24 μέχρι 100 και πλέον μέτρων και με μικτή χωρητικότητα πάνω από 100 κόρους. Ωστόσο, **η αλιευτική ικανότητα αυτής της μειοψηφίας υπερσχύει κατά πολύ αυτή των, συντριπτικά περισσότερων σε αριθμό, μικρότερων σκαφών**²³.

Κι ενώ η κατανάλωση αλιευμάτων συνεχίζει να αυξάνεται (με την παγκόσμια μέση κατά κεφαλήν κατανάλωση να έχει διπλασιαστεί τα τελευταία 60 χρόνια²⁴), στους καταναλωτές **δεν παρέχεται επαρκής πληροφορία ώστε να μπορούν να κάνουν σωστή επιλογή** σχετικά με τα αλιεύματα που καταλήγουν στο πιάτο τους. Λεπτομέρειες για την προέλευσή τους, τη μέθοδο αλιείας που χρησιμοποιήθηκε, αν προέρχονται από υπεραλιευμένους πληθυσμούς ψαριών ή ακόμα κι αν προέρχονται από παράνομη αλιεία σπάνια φτάνουν στον δίαδρομο του σούπερ μάρκετ. Αυτό είναι έκδηλο ακόμα και στην περίπτωση της ΕΕ, όπου εφαρμόστηκε ένας νέος κανονισμός σήμανσης και ικνηλασιμότητας το 2014, καθιστώντας υποχρεωτικό όσα αλιεύματα πωλούνται στην αγορά να συνοδεύονται από ένα ελάχιστο σύνολο πληροφοριών. Όμως, ούτε ο νέος κανονισμός δεν κατάφερε να διασφαλίσει ότι ο τελικός καταναλωτής θα έχει στη διάθεσή του τις σωστές πληροφορίες.

Όσο αυξάνεται η ευαισθητοποίηση των καταναλωτών, το κενό πληροφόρησης που εμφανίζεται καλύπτουν ιδιωτικές πρωτοβουλίες πιστοποίησης βιωσιμότητας. Πρόσφατη αναφορά από το Διεθνές Ινστιτούτο για την Αειφόρο Ανάπτυξη²⁵ τονίζει ότι η **παραγωγή πιστοποιημένων αλιευμάτων έχει αυξηθεί ραγδαία** τις τελευταίες

δεκαετίες. Παρόλο που υπάρχουν οφέλη από τέτοια συστήματα πιστοποίησης, έχουν επίσης **δεχτεί έντονη κριτική επειδή έχουν χαμηλές προδιαγραφές, επιτρέποντας έτσι τη διαίωσιση μη βιώσιμων πρακτικών**, ενώ επίσης δημιουργούν αθέμιτο ανταγωνισμό για τους ψαράδες χαμηλής έντασης, οι οποίοι δεν μπορούν να πιστοποιήσουν τα προϊόντα τους με τον ίδιο τρόπο.

Το Marine Stewardship Council (MSC), το πλέον εδραιωμένο οικολογικό σήμα της αγοράς, αποτελεί το καλύτερο παράδειγμα. **Το MSC έχει πιστοποιήσει καταστροφικές πρακτικές αλιείας, όπως τράτες βυθού, που έχουν σοβαρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις** στα θαλάσσια βενθικά οικοσυστήματα. Επιπλέον, **το MSC πιστοποιεί αλιεύματα που πιθανότατα προέρχονται από υπεραλιευμένα αλιευτικά αποθέματα**, μία πρακτική που σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να θεωρείται βιώσιμη²⁶. Στις αρχές του έτους (2018), μία συμμαχία οργανώσεων έστειλε ανοιχτή επιστολή στον εκτελεστικό διευθυντή του MSC²⁷, εκφράζοντας ανησυχίες κυρίως για τα σχέδιά τους να πιστοποιήσουν το 20% των παγκόσμιων αλιευμάτων μέχρι το 2020, ενώ μέχρι στιγμής **“ένας αυξανόμενος αριθμός αλιευτικών στόλων με αμφιλεγόμενες πρακτικές έχουν λάβει πιστοποίηση MSC ή έχουν πιστοποιηθεί εκ νέου**, παρά το γεγονός ότι αλιεύουν είδη που χαρακτηρίζονται ως ευάλωτα ή υπό εξαφάνιση, απορρίπτουν τεράστιες ποσότητες θαλάσσιας ζωής, προκαλούν ανεπανόρθωτη καταστροφή σε ευαίσθητα ενδιαπρήματα, εξακολουθούν να αλιεύουν είδη που έχουν υποστεί υπεραλίευση και συνεχίζουν να χρησιμοποιούν μη βιώσιμες και μη πιστοποιημένες μεθόδους για μεγάλο ποσοστό των αλιευμάτων τους”.

Με την κατανάλωση αλιευμάτων παγκοσμίως να αυξάνεται σταθερά, **τα προϊόντα αλιείας έχουν γίνει το πλέον εμπορεύσιμο είδος διατροφής**²⁸. Οι παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού έχουν γίνει ιδιαίτερα πολύπλοκες και **οι αλυσίδες εφοδιασμού των προϊόντων αλιείας είναι από τις πλέον περίπλοκες και αιγιματικές**. Η δυσκολία σωστής διαχείρισης αυτών των παγκόσμιων αλυσίδων εφοδιασμού γίνεται ακόμα πιο έντονη εξαιτίας της μεγάλης ευαισθησίας των προϊόντων αλιείας, από τη μεγάλη απόσταση που χωρίζει συνήθως τη λήψη των αποφάσεων σχετικά με τη χρήση των αλιευμάτων και της ίδιας της αλιείας και από τη δυσκολία παρακολούθησης της πορείας μεμονωμένων προϊόντων²⁹.

Παρόλο που η υδατοκαλλιέργεια παρουσιάζεται συνήθως ως η προφανής λύση για την κάλυψη της αυξημένης ζήτησης σε ψάρια και αλιεύματα, την ώρα που τα αλιευτικά αποθέματα παγκοσμίως εξακολουθούν να μειώνονται ραγδαία, η πραγματικότητα διαφέρει κατά πολύ. Η πλειονότητα των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας προωθούνται ως προϊόντα υψηλής ποιότητας και ως λύση στην υπεραλίευση. Ωστόσο, δεν υπάρχει μηχανισμός που να διασφαλίζει ότι τα προϊόντα προέρχονται από βιώσιμες και δίκαιες επιχειρήσεις υδατοκαλλιέργειας. Αντιθέτως, **πολλές σύγχρονες πρακτικές υδατοκαλλιέργειας βασίζονται σε μία εξαιρετικά εντατική και μη βιώσιμη παραγωγή λίγων δημοφιλών ειδών, που προορίζονται για εξαγωγή σε αγορές υψηλής αξίας.** Η ραγδαία ανάπτυξη και επέκταση των εντατικών υδατοκαλλιεργειών για είδη όπως, για παράδειγμα ο σολομός και οι γαρίδες, έχει οδηγήσει στην εκτεταμένη υποβάθμιση του περιβάλλοντος και τον εκτοπισμό παράκτιων κοινοτήτων αλιείας³⁰.

Ένας αλιευτικός κλάδος που βασίζεται σε διαρκώς αυξανόμενους ρυθμούς παραγωγής, οι οποίοι εμφανώς ξεπερνούν τη φέρουσα ικανότητα των ωκεανών, που επιτρέπει ή δίνει μάλιστα κίνητρα σε παράνομες και λαθραίες πρακτικές, που βασίζονται στις επιδοτήσεις για να παραμείνει οικονομικά βιώσιμος, που λειτουργεί με βάση ένα επιχειρηματικό μοντέλο δομημένο πάνω στο δίπολο χαμηλή αξία και τεράστιες ποσότητες, που διαποτίζεται από κακές εργασιακές συνθήκες και αιγιματικές αλυσίδες εφοδιασμού, που απειλεί τον βιοπορισμό δισεκατομμυρίων ανθρώπων παγκοσμίως και που, εν τέλει, προσφέρει στον καταναλωτή ένα προϊόν αμφίβολης προέλευσης και ποιότητας, δεν μπορεί να αποτελεί την απάντηση στην ανάγκη μας για μία ισορροπημένη, ηθική, διαφανή αξιοποίηση των θαλάσσιων πόρων.

Σε αυτό το κάλεσμα θέλουμε να ορίσουμε τις αρχές για μία οικονομία Δίκαιης Αλιείας, η οποία θα απομακρύνεται από αυτό το κυρίαρχο πρότυπο, ανοίγοντας τον δρόμο προς ένα βιώσιμο μέλλον, με βάση την αλιεία χαμηλής έντασης, τη συλλογική διαχείριση κοινών πόρων, τον σεβασμό των παράκτιων κοινοτήτων και του καταναλωτή και ένα νέο πρότυπο κατανάλωσης που θα βασίζεται στην ποιότητα αντί στην ποσότητα. Αυτή η αλλαγή συμβαίνει ήδη στις τέσσερις γωνίες του κόσμου από ψαράδες χαμηλής έντασης, πρωτοπόρους παίκτες στην αγορά και συνειδητοποιημένους καταναλωτές. Η Greenpeace θέλει να φέρει στο προσκήνιο αυτή την αλλαγή και, μαζί με ένα κίνημα ανθρώπων και οργανώσεων που μοιράζονται τις ίδιες αξίες, να εργαστεί για τη μετάβαση προς ένα δίκαιο επιχειρηματικό μοντέλο στον κλάδο της αλιείας.

Ένα παράδειγμα από τη Μεσόγειο

Πόσο διαφανής είναι η αγορά; Διαθέτουν οι καταναλωτές όλες τις πληροφορίες ώστε να κάνουν σωστές επιλογές; Μπορούν να αντιμετωπίσουν οι ψαράδες χαμηλής έντασης τον ανταγωνισμό στην υπάρχουσα αγορά;

Εξετάζοντας ορισμένα παραδείγματα από την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, βλέπουμε ότι η απάντηση είναι προφανώς όχι. **Η έλλειψη διαφάνειας και ελέγχων, η αδύναμη ή λανθασμένη σήμανση, αφήνουν την αγορά εκτεθειμένη σε αλιεύματα χαμηλής αξίας, που συχνά προέρχονται από υπεραλιευμένα αποθέματα.**

Οι έρευνές μας έχουν διαπιστώσει **σημαντικά ελλείμματα συμμόρφωσης**. Η έρευνά μας στην **Ιταλία** επεσήμανε ότι μόνο στο 21,4% των περιπτώσεων η σήμανση ήταν ορθή, ενώ στο 78,6% των περιπτώσεων διαπιστώθηκαν παρατυπίες, κυρίως στις πληροφορίες για τα αλιευτικά εργαλεία και την περιοχή αλίευσης^{31,32}. Η κατάσταση είναι η ίδια στην **Ελλάδα**³³ και στην **Ισπανία**, όπου η επιτόπια έρευνα³⁴ της Greenpeace κατέδειξε το καθεστώς **αδιαφάνειας και την έλλειψη σήμανσης** ή ακριβούς πληροφόρησης στο λιανικό εμπόριο.

Και στις τρεις χώρες, η έλλειψη πληροφοριών εκθέτει τους καταναλωτές σε προϊόντα που προέρχονται από μη βιώσιμη ή/και ΠΛΑ αλιεία, ή σε προϊόντα που βασίζονται στην κακομεταχείριση των εργαζομένων στη θάλασσα.

Επιπροσθέτως, τα **νέα αδύναμα συστήματα πιστοποίησης** που διαφημίζονται ως βιώσιμα (όπως αναφέρθηκε προηγουμένως) ανταγωνίζονται τα αλιεύματα χαμηλής έντασης που στερούνται αντίστοιχες στρατηγικές μάρκετινγκ. Προκειμένου να ικανοποιηθεί το αυξημένο καταναλωτικό ενδιαφέρον για ποιοτικά και βιώσιμα προϊόντα, παρατηρείται ένας πολλαπλασιασμός των πιστοποιήσεων που συχνά προωθούνται ως βιώσιμες επιλογές, παρόλο που δεν μπορούν να θεωρηθούν αξιόπιστες. Ένα τέτοιο παράδειγμα “πράσινης” σήμανσης αποκαλύφθηκε προσφάτως στην Ιταλία³⁵, όπου το MSC πιστοποιήσε την αλιεία στρειδιών στη Βόρεια Αδριατική με υδραυλικές δράγες, ένα από τα χειρότερα αλιευτικά εργαλεία που υπάρχουν.

© Roger Grace / Greenpeace

© Lorenzo Moscia / Greenpeace

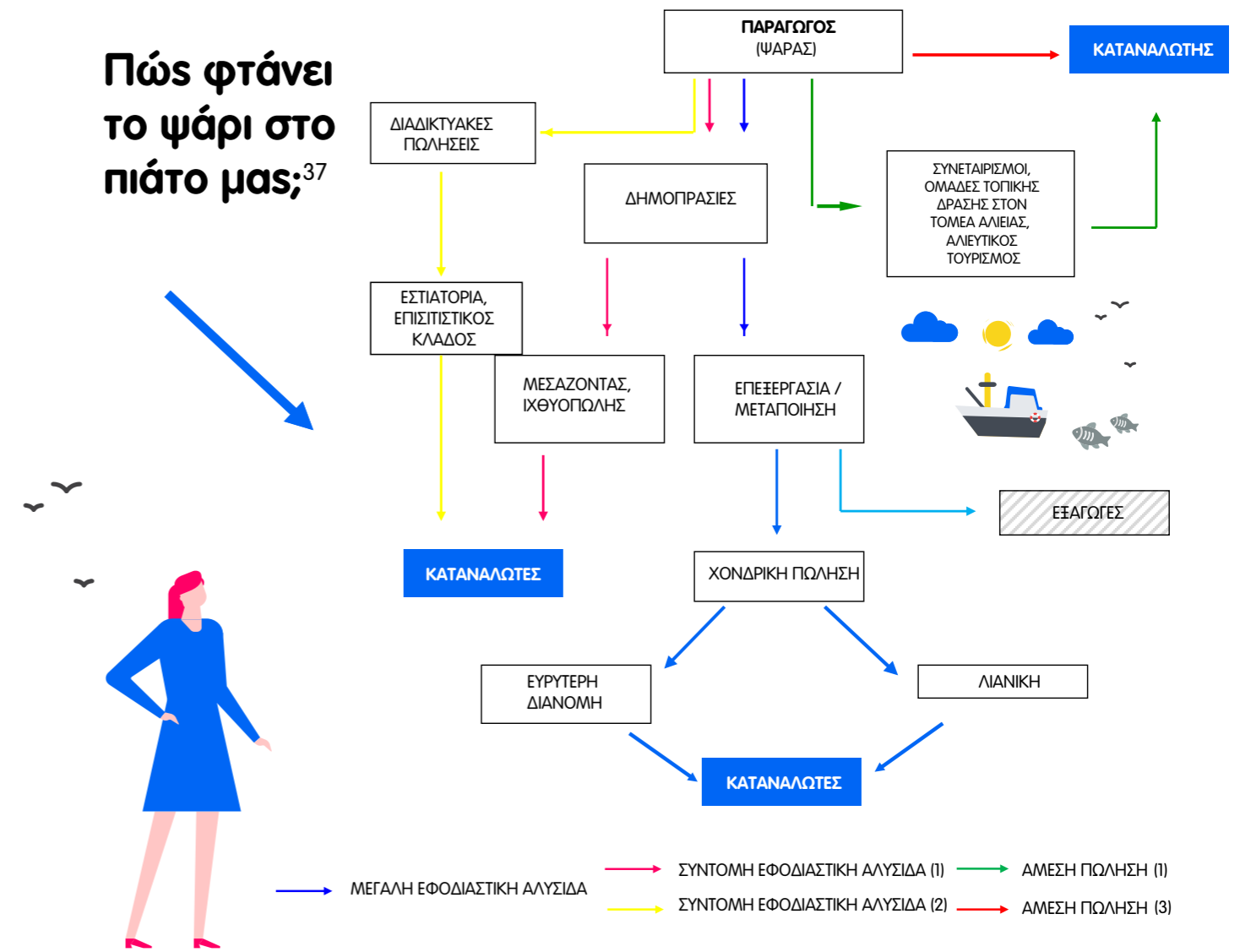
III. Η νέα αναδυόμενη αλιευτική οικονομία

“Παρόλο που τα προβλήματα του κόσμου γίνονται ολοένα και πιο περίπλοκα, οι λύσεις παραμένουν οδυνηρά απλές”.

Bill Mollison,
εμπνευστής της
περμακουλτούρας

Παγκοσμίως υπάρχει αυξητική τάση προς μία πιο βιώσιμη, δίκαιη και ηθική κατανάλωση. Αυτό παρατηρείται από την άνοδο του τομέα οργανικών προϊόντων και προϊόντων δίκαιου εμπορίου. Αυτή η τάση δεν είναι ακόμα ορατή στην κατανάλωση αλιευμάτων, κυρίως λόγω της ελλιπούς ευαισθητοποίησης των καταναλωτών και της ελλιπούς τεχνολογίας, οργάνωσης και προβολής των παραγόντων της αγοράς που μπορούν να οδηγήσουν μία τέτοια αλλαγή. Ωστόσο, η αγορά βρίσκεται στα όρια της αλλαγής λόγω των αυξανόμενων ανησυχιών των καταναλωτών για το περιβάλλον και την υγεία, ενώ παράλληλα έχουν επίγνωση ότι η ποιότητα θα πρέπει να είναι εγγυημένη από τα πρώτα στάδια της αλυσίδας εφοδιασμού και είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν επιπλέον γι’ αυτό, επιβραβεύοντας τους μικρούς τοπικούς παραγωγούς που προσπαθούν να διασφαλίσουν την επιβίωσή τους. Παράλληλα, οι ψαράδες χαμηλής έντασης έχουν και αυτοί επίγνωση ότι ο ρόλος τους είναι ζωτικής σημασίας για την προστασία της θάλασσας και των θαλάσσιων πόρων και αναζητούν τρόπους για το πώς αυτό θα αντικατοπτρίζεται στο τελικό προϊόν.

Πώς φτάνει το ψάρι στο πιάτο μας;³⁷

Όλο και περισσότερες πρωτοβουλίες εναλλακτικών επιχειρήσεων εμφανίζονται, δίνοντας ελπίδα για μία μεταστροφή προς πρακτικές δίκαιης αλιείας. Εναλλακτικά επιχειρηματικά μοντέλα έντασης εργασίας και όχι έντασης κεφαλαίου με στόχο την απεριόριστη ανάπτυξη. Τουναντίον, έχουν στόχο τη δημιουργία “μίας οικονομίας σταθερής κατάστασης, σε αρμονία με τα όρια της Γης”, όπως το έθεσε με επιτυχία το Ινστιτούτο WorldWatch, περιγράφοντας την “αποανάπτυξη” ως το μονοπάτι για την αποφυγή της πλανητικής κατάρρευσης.³⁶

Εναλλακτικά, επειδή επίσης δεν ακολουθούν τα υφιστάμενα γραμμικά και πολύπλοκα σχήματα στην αλυσίδα εφοδιασμού (βλ. διάγραμμα παραπάνω). Αντιθέτως, δημιουργούν νέα και πιο απλά μονοπάτια μεταξύ των διαφορετικών παικτών που συμμετέχουν στην αλυσίδα εφοδιασμού, χρησιμοποιώντας συχνά καινοτόμες τεχνολογικές λύσεις όπως διαδικτυακές πωλήσεις ή/και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ή δημιουργώντας συμπληρωματικές δραστηριότητες που αγκαλιάζουν όλη την κοινότητα, όπως εργαστήρια μαγειρικής ή τουριστικές δραστηριότητες.

Εναλλακτικά, επειδή βασίζονται στη δημιουργία δικτύων εμπιστοσύνης, με πλήρη διαφάνεια και ικνηλασιμότητα, που δημιουργούν δυνατές ομότιμες σχέσεις μεταξύ ψαράδων, λιανοπωλητών και καταναλωτών, είτε διευκολύνοντας την άμεση επαφή του ψαρά με τον καταναλωτή είτε μέσω συνεταιριστικών δομών και ψηφιακών πλατφόρμων που παρέχουν όλες τις αναγκαίες και επαληθεύσιμες πληροφορίες στον τελικό καταναλωτή.

© Markel Redondo / Greenpeace

© Giorgos Moutafis / Greenpeace

Το 2017 η Greenpeace χαρτογράφησε τέτοιες υφιστάμενες πρωτοβουλίες στην Ευρώπη, που βασίζονται τις επιχειρήσεις τους σε ένα εναλλακτικό μοντέλο και προσπαθούν να αποτελέσουν την απαρχή αυτής της μετάβασης.

Αυτή η νέα αναδυόμενη οικονομία στον κλάδο της αλιείας έχει επεκταθεί σε μεγάλο μέρος της ηπείρου. Εντοπίσαμε 31 πρωτοβουλίες σε 13 χώρες (Κύπρο, Βέλγιο, Δανία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Πορτογαλία, Ισπανία, Σουηδία και ΗΒ). Η πλειονότητά τους (32%) εντοπίζεται στην Ισπανία. Το 29% έχει δημιουργηθεί από Συλλόγους και Συνεταιρισμούς Ψαράδων, το 38,7% από Ιχθυοπώλες, το 6% από μεμονωμένους ψαράδες, το 19,3% από αλιείς που έχουν προχωρήσει σε σύσταση δικής τους επιχείρησης και το 6,5% από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Σίγουρα αυτή η πρώτη καταγραφή δεν μπορεί να χαρακτηριστεί πλήρης. Πιθανόν υπάρχουν και άλλες παρόμοιες πρωτοβουλίες στην Ευρώπη και φυσικά στον κόσμο, που χρησιμοποιούν ποικιλία ονομάτων και όρων για να προσδιοριστούν. Ένας όρος που έχει γίνει το επίκεντρο ενδιαφέροντος για πληθώρα εναλλακτικών επιχειρηματικών μοντέλων σε όλο τον κόσμο, είναι η **Κοινωνικά Υποστηριζόμενη Αλιεία**. Αντλεί έμπνευση από το κίνημα της Κοινωνικά Υποστηριζόμενης Γεωργίας και μοιράζεται τις αξίες του για την προάσπιση του δικαιώματος στην τροφική αυτάρκεια και δικαιοσύνη, επανασυνδέοντας παράλληλα τους καταναλωτές με την προέλευση της τροφής τους.

Μέσω της χαρτογράφησης μας εντοπίσαμε μία πολυμορφία επιχειρήσεων: **α. μεμονωμένοι ψαράδες** που πωλούν απευθείας στους καταναλωτές (στο σκάφος ή στο λιμάνι), **β. ψαράδες που σχηματίζουν συλλόγους και συνεταιρισμούς ή δημιουργούν εταιρείες και εναλλακτικά σχήματα στην αγορά** ώστε να πωλούν απευθείας σε καταναλωτές, Ιχθυοπώλες, εστιατόρια αλλά και διαδικτυακά, χρησιμοποιώντας καινοτόμες εφαρμογές για την καταχώρηση της ψαριάς και την

ενημέρωση των καταναλωτών, γ. στην Ισπανία μόνο, **σύλλογοι ψαράδων** (Cofradías), που εκπροσωπούν δημοσίως τα οικονομικά συμφέροντα των ψαράδων, δίνοντάς τους επίσης τη δυνατότητα να πωλούν απευθείας σε καταναλωτές και λιανοπωλητές, **δ. μεσάζοντες/ Ιχθυοπώλες** που συνδέουν ψαράδες χαμηλής έντασης με τους καταναλωτές και τα εστιατόρια, κάνοντας πωλήσεις κυρίως διαδικτυακά και παραδόσεις κατ' οίκον ή σε καταστήματα, **ε. ΜΚΟ που λειτουργούν ως μεσάζοντες** για να διευκολύνουν τις πρωτοβουλίες των ψαράδων, όπως προγράμματα κατ' οίκον παράδοσης προϊόντων ή τη δημιουργία ειδικών σημάτων ποιότητας.

Οι βασικές κινητήριες δυνάμεις αυτών των πρωτοβουλιών είναι **τρεις διακριτές τάσεις**. Πρώτον, οι **ψαράδες χαμηλής έντασης**, τα πρώτα θύματα ενός αλιευτικού κλάδου σε κρίση, που αναζητούν νέες εναλλακτικές για τη διασφάλιση της επιβιώσής τους και συνειδητοποιούν τη δύναμη που βρίσκεται στη συλλογική δράση.

Δεύτερον, **η αυξανόμενη ζήτηση από πλευράς καταναλωτών για ντόπιο, φρέσκο ψάρι, προϊόν αλιείας**, με κίνητρο την υγεία και την καλή γεύση, την προθυμία τους να δοκιμάσουν νέα προϊόντα, την ανάγκη να μάθουν από πού προέρχεται η τροφή τους και τις **ολοένα και περισσότερες περιβαλλοντικές ανησυχίες**³⁸. Αυτό το αναδυόμενο πρότυπο συνειδητοποιημένου καταναλωτή έχει επίγνωση ότι οι απαιτήσεις του θα πρέπει να συμβαδίζουν με όσα έχει να προσφέρει η θάλασσα, βασίζει τις επιλογές του στην ποιότητα αντί για την ποσότητα, γίνεται ενεργός παράγοντας απαιτώντας περισσότερες πληροφορίες για τη σήμανση και την ιχνηλασιμότητα και δεν διστάζει να πληρώσει ένα δίκαιο αντίτιμο για τα αλιεύματα που καταναλώνει.

Η τρίτη σημαντική κινητήρια δύναμη είναι οι **προοδευτικοί παράγοντες της αγοράς**, οι οποίοι λειτουργούν ως συνδετικοί κρίκοι μεταξύ των ψαράδων χαμηλής έντασης και των καταναλωτών. Αυτή η ομάδα μπορεί να αποτελείται από συλλόγους ψαράδων³⁹ και παράγοντες της αγοράς

(Ιχθυοπώλες, μικρούς λιανοπωλητές, εστιατόρες, σεφ), υποβοηθούμενη από μία τέταρτη **ομάδα ατόμων που δεν συνδέονται άμεσα με την αλιευτική δραστηριότητα**, όπως **Ιχθυολόγους, οικονομολόγους, ειδικούς στον τομέα των επιχειρήσεων και της τεχνολογίας, οργανώσεις καταναλωτών, τοπικές αρχές και περιβαλλοντικές ΜΚΟ**. Όλοι τους αναγνωρίζουν τον σημαντικό ρόλο της αγοράς και των ψαράδων χαμηλής έντασης για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Σε έναν κόσμο με ολοένα και μεγαλύτερα επίπεδα διασύνδεσης, τέτοιου είδους συνεργασίες δίνουν τη δυνατότητα στα μέλη τους να εξαγαθούν συμπεράσματα από τα επιτυχημένα εγχειρήματα ανά τον κόσμο και να τα μετατρέψουν σε πράξη σε τοπικό επίπεδο.

Δεν θα έπρεπε να υποτιμάμε τα νέα αναδυόμενα **μοντέλα συνεργατικής οικονομίας που βασίζονται σε τεχνολογικές καινοτομίες** και την αυξανόμενη τάση των **ομότιμων δικτύων (P2P)**, που έχουν ήδη αρχίσει να διευκολύνουν την προώθηση δίκαιης και βιώσιμης αλιείας μέσω διάφορων διαδικτυακών εργαλείων.

α. Τρία Ευρωπαϊκά εγχειρήματα

Προκειμένου να εμβαθύνουμε περισσότερο σε αυτές τις νέες μορφές αλιευτικής οικονομίας, θα παρουσιάσουμε τρία πρωτοπόρα εγχειρήματα από την Ισπανία, την Γαλλία και την Αγγλία..

Fresco y del mar, Ισπανία, Γαλλία

"Είμαστε μία εταιρεία που σέβεται το φυσικό της περιβάλλον. Θεωρούμε ότι ο καλύτερος τρόπος να εξακολουθήσουμε να απολαμβάνουμε τα εξαιρετικά μας θαλασσινά και ψάρια είναι διασφαλίζοντας την ύπαρξή τους και στο μέλλον. Γι' αυτό τον λόγο, τα προϊόντα που διαθέτουμε στην αγορά προέρχονται κυρίως από αλιεία χαμηλής έντασης, που σέβεται το θαλάσσιο περιβάλλον. Πιστεύουμε ότι η δίκαιη και υπεύθυνη αλιεία είναι ο μόνος τρόπος να σεβαστούμε τόσο το θαλάσσιο περιβάλλον όσο και

την παραδοσιακή αλιευτική δραστηριότητα, που μετράει χιλιετίες στη Γαλλία".

Το Fresco y del Mar είναι διαδικτυακό Ιχθυοπωλείο που πουλάει αλιεύματα Γαλλίας, από αλιεία χαμηλής έντασης που σέβεται το θαλάσσιο περιβάλλον. Ως εκ τούτου, αποφεύγει τις τράτες βυθού και άλλες μορφές καταστροφικών πρακτικών αλιείας.

Αγοράζουν από τις τοπικές Ιχθυαγορές, στην Κόστα ντα Μόρτε, όπου ο στόλος χαμηλής έντασης είναι το πιο σημαντικό τμήμα του αλιευτικού στόλου, ενώ συνεργάζονται επίσης απευθείας με ορισμένους ψαράδες χαμηλής έντασης. Παρά το γεγονός ότι αγοράζουν από τις δημοπρασίες, όπου οι τιμές είναι ασταθείς, προσπαθούν να διασφαλίσουν ότι το μεγαλύτερο μέρος των χρημάτων που πληρώνει ο τελικός καταναλωτής πηγαίνει στους ψαράδες.

Προωθούν λιγότερο γνωστά είδη και στοχεύουν στην αύξηση της αξίας της αλιείας χαμηλής έντασης, αυξάνοντας έτσι τα χρήματα που λαμβάνουν οι ψαράδες χαμηλής έντασης. Μέσα από τη δουλειά τους θέλουν να τονίσουν την υψηλή ποιότητα και φρεσκάδα αυτών των αλιευμάτων, ενώ ταυτόχρονα συμμετέχουν στην προσπάθεια προστασίας της θάλασσας και τη σωστή διαχείριση των θαλάσσιων πόρων.

Πωλούν απευθείας σε καταναλωτές και επιχειρήσεις (καταστήματα βιολογικών προϊόντων, εστιατόρια) χρησιμοποιώντας διάφορα διαδικτυακά εργαλεία (ιστοσελίδες, ιστολόγια, εφαρμογές μέσω κοινωνικής δικτύωσης). Εκτιμούν πολύ τη γνώμη των πελατών τους, ζητώντας τη γνώμη τους έπειτα από κάθε παράδοση, και ασπάζονται τη διαφάνεια ενημερώνοντας τους πελάτες τους για το εκάστοτε αλιευτικό εργαλείο, την ημερομηνία αλίευσης, την περιοχή αλίευσης και το είδος.

Poiscaille, Γαλλία, Παρίσι

"Να τρώμε καλά, ναι. Σε βάρος του πλανήτη, όμως; Όχι!"
"Από τη βάρκα κατευθείαν στο πιάτο"

“Το δίκτυο των ψαράδων μας αποτελεί την καρδιά των αξιών μας”, Charles Guiriec, συνιδρυτής

Το Poiscaille είναι ένα διαδικτυακό πρόγραμμα παράδοσης κατ’ οίκον που συνδέει ψαράδες χαμηλής έντασης από όλη την Γαλλία με καταναλωτές. Ο στόχος του εγχειρήματος είναι η δημιουργία μίας αγοράς όπου οι ψαράδες θα ψαρεύουν λιγότερο και θα πληρώνονται περισσότερο. Προσπαθούν να αναπτύξουν το αίσθημα της κοινότητας με τους ψαράδες που συνεργάζονται, διασφαλίζοντας ότι λαμβάνουν δίκαιη αποζημίωση και σταθερό εισόδημα. Τα σκάφη των ψαράδων τους είναι μικρότερα από 12 μέτρα, χρησιμοποιούν στατικά εργαλεία (παραγάδια, στατικά δίκτυα, ιχθυοπαγίδες) με το πολύ 3 άτομα προσωπικό και έχουν ελάχιστες απορρίψεις.

Η σχέση τους με τους πελάτες (καταναλωτές και εστιατόρια) βασίζεται στην εμπιστοσύνη, ενώ δημιουργούν ένα “ιστορικό αγορών” για κάθε πελάτη με βάση τις προηγούμενες προτιμήσεις και αγορές του. Ο σεβασμός σε αυτό που έχει να προσφέρει η θάλασσα και η προώθηση λιγότερο γνωστών ειδών είναι σημαντικά γι’ αυτούς και αυτό το μεταφέρουν και στους πελάτες τους. Προσπαθούν να παρέχουν αλιεύματα διατηρώντας ταυτόχρονα την ισορροπία μεταξύ ειδών που θεωρούνται φτηνά και ακριβά. Χρησιμοποιούν διαδικτυακά εργαλεία (ιστοσελίδα, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, μέσα κοινωνικής δικτύωσης) για να προωθήσουν την επιχείρησή τους.

Sole of Discretion, Αγγλία, Πλίμουθ

“Δεσμευόμαστε να προμηθεύουμε ψάρια και οστρακοειδή που έχουν αλιευθεί με όσο το δυνατόν λιγότερη ζημιά για το περιβάλλον, που έχουν συμβάλει στην επιβίωση των ψαράδων μικρής κλίμακας και των κοινοτήτων τους και να φέρνουμε αυτά τα πεντανόστιμα ψάρια υψηλής ποιότητας στην πόρτα σας”,⁴⁰ Caroline Bennett, ιδρύτρια

Το Sole of Discretion είναι ένα πρωτοπόρο εγχείρημα που ξεκίνησε ο ιδιοκτήτης ενός γνωστού εστιατορίου σούσι⁴¹ στο Λονδίνο, ο οποίος προβληματιζόταν για τη φρεσκάδα των προϊόντων και για το πώς θα έβρισκε έναν τρόπο να τα προμηθεύεται από μη καταστροφικές μεθόδους. Λειτουργούν ως μεσάζοντες, συνδέοντας τους ψαράδες με τους καταναλωτές πραγματοποιώντας παραδόσεις κατ’ οίκον.

Είναι μία Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση, με ορισμένους από τους ψαράδες χαμηλής έντασης να είναι μέτοχοι. Υποστηρίζουν την έννοια της κοινωνικής οικονομίας πληρώνοντας τους ψαράδες με μία προσυμφωνηθείσα τιμή και όλα τα κέρδη επιστρέφουν στις παράκτιες κοινότητες.

Βάζουν σε προτεραιότητα τους ψαράδες χαμηλής έντασης, με σκάφη κάτω από 10 μέτρα που

χρησιμοποιούν παραγάδια και στατικά δίκτυα. Για τα πλατύψαρα χρησιμοποιούν ενίοτε ελαφριές τράτες βυθού. Ωστόσο, παρακολουθούν προσεκτικά αυτή την αλιευτική μέθοδο για να διασφαλίσουν την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων, επιλέγοντας συγκεκριμένα ενδιαφέροντα και συγκεκριμένο εξοπλισμό. Επιπλέον, φέρνουν μαζί τους στο σκάφος επιστήμονες για να παρακολουθούν την αλίευση και να συλλέγουν δεδομένα⁴².

Η διαφάνεια και η ικνηλασιμότητα των προϊόντων τους είναι σημαντικές αξίες, οπότε παρέχουν στους πελάτες πληροφορίες για το σκάφος, τη μέθοδο αλίευσης και το είδος του αλιεύματος.

Χρησιμοποιούν εναλλακτικές μεθόδους μεταφοράς των προϊόντων τους, όπως τρένα από το λιμάνι του Πλίμουθ για το Λονδίνο και/ή άλλες χώρες, παρόλο που η τελευταία είναι μια αρκετά δαπανηρή λύση. Έχουν επίσης συνασπιστεί με μία μεγαλύτερη διαδικτυακή επιχείρηση της ίδιας φιλοσοφίας για να προωθούν τα προϊόντα τους, τη Farmdrop⁴³.

Δύο από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν είναι να διατηρήσουν σε καλά επίπεδα τη ζήτηση για τα προϊόντα τους και να διατηρήσουν τις τιμές τους σταθερές. Προκειμένου να σταθεροποιήσουν τον εφοδιασμό ακόμα κι όταν ο καιρός είναι κακός, ενίοτε καταψύχουν τα προϊόντα. Αυτό το κάνουν υπό τον όρο ότι ενημερώνουν πάντα τους πελάτες.

β. Βάζοντας τα θεμέλια για το μέλλον

Παρόλο που οι 31 ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες μοιάζουν με σταγόνα στον ωκεανό, το γεγονός ότι οι περισσότερες από αυτές έχουν καταφέρει να στήσουν νέες και λειτουργικές διόδους διάθεσης των αλιευμάτων τους στην αγορά είναι πολύ ενθαρρυντικό.

Οι βασικοί παράγοντες επιτυχίας των προαναφερόμενων πρωτοβουλιών αποτελούν οδηγό για παρόμοιες προσπάθειες: **α) μία σταθερή και δίκαιη τιμή** για τους ψαράδες χαμηλής έντασης, **β) μία μικρή αλυσίδα εφοδιασμού** που λειτουργεί σε σφιχτό χρονικό πλαίσιο για την παράδοση των φρέσκων αλιευμάτων (24-48-72 ώρες από την αλίευση στους πελάτες), **γ) ένας δυνατός αμφίδρομος διάυλος επικοινωνίας με τους πελάτες/καταναλωτές, με εμπιστοσύνη και διαφάνεια** (ιστολόγια, μέσα κοινωνικής δικτύωσης) κρατώντας τους ενημερωμένους σε πραγματικό χρόνο και λαμβάνοντας άμεσα τα σχόλιά τους, **δ) η κατανάλωση λιγότερο γνωστών αλιευμάτων, ε) η διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων τους** δουλεύοντας, για παράδειγμα, όχι μόνο με μεμονωμένους καταναλωτές αλλά και με εστιατόρια, με σεφ, με την τουριστική βιομηχανία.

Η πλειονότητα των πρωτοβουλιών που εξετάστηκαν

προμηθεύονται τα αλιεύματά τους από αλιεία **χαμηλής έντασης**. Έχουν ως κινητήριο δύναμη μία **κοινωνική και οικολογική φιλοσοφία δίκαιου εμπορίου, διασφαλίζοντας ότι οι ψαράδες χαμηλής έντασης θα λάβουν δίκαιη τιμή, καθότι είναι εκείνοι που σέβονται περισσότερο απ’ όλους τους αλιευτικούς πόρους**. Διασφαλίζουν πλήρη ικνηλασιμότητα και διαφάνεια. Γνωρίζουν τους ψαράδες τους και τους πελάτες τους.

Προωθούν **προϊόντα ποιότητας, λιγότερο γνωστά είδη, αλιευμένα τοπικά**. Η τιμή ενίοτε μπορεί να είναι υψηλότερη από αυτή του ιχθυοπώλη αλλά οι πελάτες τους είναι ενημερωμένοι και πρόθυμοι να πληρώσουν παραπάνω για να διατηρηθούν βιώσιμες οι θάλασσές μας και ζωντανές οι αλιευτικές κοινότητες. Αξίζει να αναφερθεί ότι ορισμένοι προσπαθούν να έχουν ολιστική επιχειρηματική προσέγγιση, εξερευνώντας τρόπους **ελαχιστοποίησης του οικολογικού τους αποτυπώματος στα διάφορα βήματα της αλυσίδας εφοδιασμού** (μείωση των απορριμμάτων, επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση των υλικών συσκευασίας, χρήση κινητήρων χαμηλής ισχύος).

Ένας μεγάλος αριθμός αυτών των πρωτοβουλιών χρησιμοποιούν, πέραν του τηλεφώνου και του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, **νέες τεχνολογίες για άμεση επικοινωνία** με τους πελάτες τους, όπως ειδικά διαμορφωμένα ιστολόγια, μέσα κοινωνικής δικτύωσης και εφαρμογές σε έξυπνα κινητά. Αυτά τα εργαλεία έχουν αποδειχθεί πολύ χρήσιμα για την προώθηση φρέσκων αλιευμάτων σε πραγματικό χρόνο και για αμφίδρομη επικοινωνία με τους πελάτες. Επιπροσθέτως, καθώς η αλίευση επηρεάζεται από **αστάθμητους παράγοντες όπως οι καιρικές συνθήκες**, η ενημέρωση των καταναλωτών είναι πολύ σημαντική.

Ορισμένα από τα υπό εξέταση εγχειρήματα λειτουργούν από ομάδες ανθρώπων που προέρχονται από διαφορετικά σημεία της αλυσίδας εφοδιασμού. Αυτές οι πρωτοβουλίες φαίνεται να έχουν ένα πλεονέκτημα, καθώς επαγγελματίες που δεν είναι ψαράδες συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία, οι τελικοί καταναλωτές έχουν ενεργό ρόλο και οι ψαράδες κερδίζουν πιο δίκαιη τιμή. Είναι ακόμα προτιμότερο όταν η ομάδα περιλαμβάνει μέλη με εμπειρία στο μάρκετινγκ και στη διαχείριση επιχειρήσεων.

Ορισμένες από αυτές τις πρωτοβουλίες **προσπαθούν να προσδώσουν ποικιλία στις δραστηριότητες τους**: πωλούν αλιεύματα, προωθούν τον αλιευτικό τουρισμό, πωλούν άλλα προϊόντα από την περιοχή, οργανώνουν προγράμματα ενημέρωσης καταναλωτών, εργαστήρια μαγειρικής, φεστιβάλ ψαριών, κ.λπ. Αυτή η τάση επιτρέπει στην **αλιεία χαμηλής έντασης να μετατραπεί σε παράγοντα ανάπτυξης** για ένα ευρύτερο μέρος της παράκτιας κοινότητας.

Οι βασικές προκλήσεις που έχουν αντιμετωπίσει και έχουν αναγνωρίσει ως περιοχές που προσφέρονται για βελτίωση είναι:

- **να διατηρούν σταθερές τις τιμές** για τους ψαράδες χαμηλής έντασης σε μία αγορά με ευμετάβλητες τιμές,

- **σωστή οργάνωση ώστε να εξασφαλιστεί ότι θα έχουν ψάρια όλη τη χρονιά**. Μία λύση που βρήκε το Poiscaille στην Γαλλία είναι να συνεργάζεται με ψαράδες χαμηλής έντασης από διαφορετικές περιοχές και όταν δεν υπάρχουν αρκετά ψάρια να αγοράζει από δημοπρασίες,

- **καλύτερη υλικοτεχνική οργάνωση** για τη συσκευασία των προϊόντων,

- **καλύτερη υλικοτεχνική οργάνωση για την παράδοση και τη μεταφορά** των προϊόντων τους, είτε επενδύοντας στα δικά τους οχήματα είτε συνεργαζόμενοι με υφιστάμενα προγράμματα διανομής τροφίμων, όπως είναι τα προγράμματα κατ’ οίκον παράδοσης και άλλοι διαδικτυακοί λιανοπωλητές,

- **αναζήτηση χρηματοδότησης** για να επενδύσουν σε μία **ισχυρή στρατηγική μάρκετινγκ** και να ευαισθητοποιήσουν το κοινό για **τη δίκαιη και βιώσιμη αλιεία**,

- **να αναπτύξουν εργαλεία** που θα τους επιτρέπουν να διατηρούν αποτελεσματική και έγκαιρη επικοινωνία με τους πελάτες τους,

- **απευθείας συνεργασία με έμπιστους ψαράδες** χαμηλής έντασης αντί για αγορά σε δημοπρατήσεις, όπου οι τιμές είναι ευμετάβλητες,

- **αναζήτηση υποστήριξης από δημόσιες αρχές**,

- **αναζήτηση υποστήριξης από ΜΚΟ** για την επικοινωνιακή τους στρατηγική και την ενίσχυση της διαπραγματευτικής τους δύναμης.

Είναι προφανές ότι αυτές οι πρωτοπόρες πρωτοβουλίες πραγματοποιούν τα πρώτα βήματα προς τη σωστή κατεύθυνση. Φυσικά έχουν μακρά πορεία μπροστά τους ώστε να μετατραπούν σε μία απτή και πραγματικά βιώσιμη διέξοδο από το τρέχον σαθρό μας σύστημα. Το βέβαιο, ωστόσο, είναι ότι ανοίγουν τον δρόμο και βάζουν τις βάσεις για ένα νέο επιχειρηματικό μοντέλο δίκαιης αλιείας από το οποίο θα επωφεληθούν όλοι.

© Alessandro Gianni / Greenpeace

© Lorenzo Moscía / Greenpeace

© Constantinos Stathias / Greenpeace

IV. Για τη μετάβαση σε μια δίκαιη αλιεία

“Μικρές σταγόνες νερού...

δημιουργούν

τον απέραντο ωκεανό”

Julia Carney, Little Things poem

Συχνά παρατηρούμε ότι όποτε υπάρχει κρίση οι λύσεις έρχονται από κάτω. Οι αριθμοί μιλούν μόνοι τους. Ο αλιευτικός κλάδος διανύει κρίση. Αν και έχει σημειωθεί πρόοδος σε πολιτικό επίπεδο, η θάλασσα, τα ψάρια και οι ψαράδες χαμηλής έντασης δεν μπορούν να περιμένουν την ουσιαστική εφαρμογή τους. Οι τελευταίοι έχουν αρχίσει να κινούνται προς τα εμπρός, αναλαμβάνοντας την πρωτοβουλία να χτίσουν ένα εναλλακτικό πρότυπο επιχειρηματικότητας στην αλιεία.

Ο Οδηγός μας για Δίκαιη Αλιεία έχει αντλήσει έμπνευση από τις καινοτόμες πρωτοβουλίες της αγοράς που περιγράψαμε παραπάνω.

•Αυτά τα πρότυπα επιχειρηματικά μοντέλα δίκαιης αλιείας επωφελούν εμφανώς τους ψαράδες χαμηλής έντασης και τρέφουν τον παλμό των παραδόσεων, την κουλτούρα και την οικονομία των παράκτιων κοινοτήτων.

•Συνδέουν άμεσα τον ψαρά και τα βιώσιμα αλιευμένα ψάρια με τον καταναλωτή, με έναν δίκαιο και διαφανή τρόπο.

•Δημιουργούν νέες συνεργασίες, δίκτυα και συμπράξεις, με βάση ένα κοινό όραμα προστασίας των θαλασσών μας, αναπτύσσοντας δημιουργικές λύσεις προς όφελος όλων των εμπλεκόμενων.

Ακολουθούν ορισμένες προτάσεις που θα βοηθήσουν στη διασύνδεση των μέχρι τώρα αποκομμένων σταγόνων πρωτοπορίας, ώστε να μετατραπούν σε έναν ζωντανό ωκεανό θετικής αλλαγής:

•**Από μικρής κλίμακας σε χαμηλής έντασης:** η αλιεία μικρής κλίμακας δεν συνεπάγεται υποχρεωτικά χαμηλή ένταση. Οι αλιείς μικρής κλίμακας χρειάζεται να διασφαλίσουν την εφαρμογή βέλτιστων πρακτικών

σχετικά με τα είδη που στοχεύουν, τα εργαλεία που επιλέγουν, την εποχικότητα και την αλιευτική προσπάθειά τους.

•**Χρησιμοποιούμε τη δύναμή μας:** οι μικρής κλίμακας ψαράδες αποτελούν την πλειονότητα του αλιευτικού στόλου. Όσο πιο πολύ ενώσουν τις δυνάμεις τους, δημιουργώντας συλλογικά εγχειρήματα με στόχο τη διάθεση των προϊόντων τους στην αγορά, τόσο πιο πολύ μπορούν να ελαχιστοποιήσουν τα κόστη, να αυξήσουν τα κέρδη και τα οφέλη για τις παράκτιες κοινότητες, να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας και να συμβάλλουν στην αποκατάσταση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των αλιευτικών αποθεμάτων.

•**Ενώνουμε τη φωνή μας:** οι ψαράδες χαμηλής έντασης συχνά έχουν ελλιπή εκπροσώπηση σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Το παράδειγμα της Οργάνωσης των Ευρωπαϊκών Αλιέων Χαμηλής Έντασης (LIFE), που αντιπροσωπεύει τους ψαράδες στην ΕΕ, μπορεί να εφαρμοστεί και σε πιο τοπικό επίπεδο. Όσο πιο ενωμένοι είναι οι ψαράδες χαμηλής έντασης, τόσο μεγαλύτερη ανταπόκριση θα βρει το αίτημά τους για δίκαιη μεταχείριση από τις αρχές. Οι δημόσιες αρχές μπορούν να υποστηρίξουν τους ψαράδες χαμηλής έντασης με πολλούς τρόπους: να παρέχουν οικονομική στήριξη, να διασφαλίζουν τα αλιευτικά τους δικαιώματα και την πρόσβαση σε κοινούς πόρους, να επιβάλλουν την ορθή σήμανση, να καταπολεμούν τα προϊόντα ΠΛΑ αλιείας. Αν γίνουν μία ζωντανή, ισχυρή και συνεκτική δύναμη στην αγορά, θα βοηθηθούν σημαντικά στην αυτοοργάνωση και στην εκπροσώπησή τους.

•**Χτίζουμε γέφυρες:** ιχθυοπώλες, συνειδητοποιημένοι λιανοπωλητές, διαδικτυακά καταστήματα και προγράμματα κατ' οίκον παράδοσης αλιευτικών προϊόντων είναι οι κρίσιμοι συνδετικοί κρίκοι μεταξύ ψαράδων χαμηλής έντασης και καταναλωτών, μεταξύ της θάλασσας και της ξηράς. Μπορούν να παίξουν ενεργό ρόλο στη διασφάλιση διαφανούς, δίκαιης και ηθικής αλυσίδας ικθυλασιμότητας, από τη θάλασσα μέχρι το πιάτο μας. Μπορούν να εξασφαλίσουν δίκαιες τιμές για ψαράδες χαμηλής έντασης και καταναλωτές, να εφαρμόσουν συστήματα κατάλληλης σήμανσης και να βοηθήσουν να γίνει το μοντέλο δίκαιης αλιείας δύναμη αλλαγής στον κλάδο της αλιείας.

•**Διαδίδουμε το μήνυμα:** η επιτυχία και οι προκλήσεις αυτών των πρωτοβουλιών πρέπει να εξαπλωθούν ευρέως ώστε να δημιουργηθεί ρεύμα μετάβασης προς μία αγορά δίκαιης αλιείας. Το μέλλον των ωκεανών και των θαλασσών μας θα πρέπει να βασίζεται σε πρωτοβουλίες που αγκαλιάζονται από την κοινωνία και σε δημιουργικές και καινοτόμες συνεργασίες μεταξύ ομότιμων μελών. Για να αναπαραχθεί και να πολλαπλασιαστεί αυτή η τάση, πρέπει να αξιοποιηθούν δημόσιοι και ιδιωτικοί πόροι για να δημιουργηθούν διαδικτυακά εργαλεία που θα επιτρέπουν τη δημιουργία και άνθηση κοινοτήτων, εργαλεία μάρκετινγκ όπως σημάνσεις προϊόντων αλιείας χαμηλής έντασης, εκπαιδευτικά εργαστήρια, επιστημονικές μελέτες και αναλύσεις των κοινωνικο-οικονομικών και περιβαλλοντικών κερδών τέτοιων εγχειρημάτων.

•**Χρησιμοποιούμε την καταναλωτική μας δύναμη:** ο συνειδητοποιημένος καταναλωτής αλιευμάτων που αρχίζει και ξεπροβάλλει έχει να παίξει έναν σημαντικό ρόλο σε αυτή την παραδειγματική μεταστροφή προς τις πρακτικές δίκαιης αλιείας, αρνούμενος ό,τι του σερβίρει το τρέχον σύστημα στο πιάτο. Κάθε φορά που θα πηγαίνει να αγοράσει θα απαιτεί σωστές πληροφορίες και πλήρη διαφάνεια από τις αγορές, τα εστιατόρια και τις δημόσιες αρχές. Θα χρησιμοποιεί αυτές τις πληροφορίες για να κάνει την κατάλληλη επιλογή, υποστηρίζοντας ψαράδες χαμηλής έντασης.

Καταλήγοντας, θεωρούμε σκόπιμο να αναφέρουμε ότι αυτή η μετάβαση παίρνει ήδη ζωή σε όλο τον πλανήτη από ένα ευρύ κίνημα ανθρώπων και οργανώσεων που παλεύουν να αλλάξουν τον τρόπο που παράγουμε και καταναλώνουμε την τροφή μας. Η Greenpeace αναγνωρίζει τις προσπάθειές τους και τις επιτυχίες τους για τη δημιουργία ενός νέου διατροφικού μοντέλου. Με αυτό τον Οδηγό για μία Δίκαιη Αλιεία, η Greenpeace θέλει να τους εκφράσει την αλληλεγγύη της, να σταθεί στο πλευρό τους και να τους καλέσει να εξερευνήσουν μαζί το μονοπάτι για ένα δίκαιο και βιώσιμο μέλλον.

Οποιοσδήποτε επιθυμεί να παίξει ενεργό ρόλο στη διαμόρφωση μίας νέας αλιευτικής οικονομίας, μπορεί να επικοινωνήσει με την ηλεκτρονική διεύθυνση fair.fisheries@greenpeace.org.

V. Παράρτημα

Εγχειρήματα Δίκαιης Αλιείας στην Ευρώπη*

Έρευνα της Greenpeace, 2017

Pintafish, Leuven, Belgium
<http://pintafish.eu>

Zygi Fishermen Association. Zygi Island, Cyprus

Jammerbugt Boat Shop. The Co-operative Thorupstrand Coastal Fishing Guild, Denmark
<http://www.thorupstrandkystfiskerlaug.dk/en/>

Akerfelts fisk, Finland
<http://www.akerfeltsfisk.fi/>

Association des ligneurs de la pointe de Bretagne, France
<http://pointe-de-bretagne.fr/>

Poiscaille, Paris, France
<https://poiscaille.fr>

Fisch vom Kutter, Baltic Sea, Germany
<http://www.fischvomkutter.de/englisch.html>

Box of sea, Greenpeace, Athens, Greece
<https://greenpeacegreece.org/kouti-thalassa/>

Irish Islands Marine Resource Organisation, IIMRO, Ireland
<http://www.iimro.org/>

Associazione dei Pescatori di Pantelleria, Italy
<https://www.facebook.com/Associazione-Pescatori-di-Pantelleria-510109262516845/>

Paolo il Pescatore - "La casa dei Pesci" Tuscany, Italy
<http://www.paolopescatore.it/i-miei-progetti/>
<https://www.casadeipesci.it/>

Cabaz do Mar, Associação Cultural e de Desenvolvimento de Pescadores e Moradores da Azenha do Mar, Portugal
<http://www.cabazdomar.pt/>

Cabaz do Peixe AAPCS- Associação de Armadores de Pesca Artesanal do Centro e Sul, Portugal
<http://www.cabazdopeixe.pt/>

Peixe fresco- Fixe em Casa S.L., Portugal
<http://loja.peixefresco.com.pt/>

27 percebeiros- Mar de Silleiro S.L, Pontevedra, Spain
<http://mardesilleiro.com/27-percebeiros/>

Artesans de Pesca Cooperativa, A Coruna, Spain
<http://www.artesansdapesca.com/>

Cofradia de Pescadores de san Xosé de Cangas, Pontevedra, Spain
<https://www.paxinasgalegas.es/cofradia-de-pescadores-san-xose-185144em.html>

Del mar al plato, Pontevedra, Spain
<https://delmaralplato.es/nosotros/>

El peix al plato, Barcelona, Spain
<http://www.elpeixalplat.com/en/>

Fresco y del Mar- Fair Fishery from Galicia S.L., Spain
<https://frescoydelmar.com/>

Lonxanet Directo, S.L., Spain
<http://www.fundacionlonxanet.org/lonxanet-directo/>

Mariscos de Barallobre, A Coruna, Spain
<http://www.mariscosdebarallobre.com>

Peix de custodia, Barcelona, Spain
<http://www.canyonsdelmaresme.cat/peix-de-custodia-2/>

Projecte Sepia S.C., Girona, Spain
<http://www.projectesepia.com/>

Fisk online, Sveriges Yrkesfiskares Ekonomiska Förening, Sweden
<http://www.fiskonline.se/hem.html>

Stockholm fish market, Stockholm, Sweden
<https://sites.google.com/site/fiskefraemjandetstockholmslaen/home>

Faircatch, London, United Kingdom
<http://faircatch.co.uk>

Fishbox, Scotland, United Kingdom
<https://www.fishbox.co.uk>

Pesky Fish, London, United Kingdom
<http://www.peskyfish.co.uk/>

Sole of Discretion, Plymouth, United Kingdom
<http://www.soleofdiscretion.co.uk/>

Soleshare, London, United Kingdom
<http://www.soleshare.net/>

* Η χαρτογράφηση των εγχειρημάτων βασίστηκε στα ακόλουθα κριτήρια:

α. Υποστηρίζουν βιώσιμες και δίκαιες αλιευτικές πρακτικές (όπως ορίζεται από την οργάνωση LIFE), κατά ελάχιστον στο 50% του κύκλου εργασιών τους.

β. Είναι/ήταν επιτυχημένα εγχειρήματα, ενεργά για τουλάχιστον ένα έτος και σημείο αναφοράς για άλλα παρόμοια εγχειρήματα.

γ. Δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, την Ιταλία, την Ισπανία, την Μεγάλη Βρετανία και άλλες χώρες της Ε.Ε.

VI. Βιβλιογραφία

1. Η αειφόρος αλιεία βασίζεται σε πρακτικές οι οποίες μπορούν να διατηρηθούν επ' αόριστον χωρίς να μειώνουν την ικανότητα του στοχευόμενου είδους να διατηρεί τον πληθυσμό του σε υγιή επίπεδα και χωρίς να έχει αρνητική επίδραση σε άλλα είδη του οικοσυστήματος - ανάμεσά τους και οι άνθρωποι - στερώντας τους την πηγή τροφής τους, σκοτώνοντάς τα κατά λάθος ή βλάπτοντας το φυσικό τους περιβάλλον

2. Greenpeace, 2014. Monster Boats: The Scourge of the Oceans. The destructive concentration of power and quotas in the EU fishing industry. https://www.greenpeace.org/au/wp-content/uploads/2017/10/GP_monsterboats_report.pdf

3. Dirk, Z. et al, 2017. Global Marine Fisheries Discards: a Synthesis of Reconstructed Data. Wiley, Fish and Fisheries, 2018; 19:30-39. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/faf.12233>

4. Sala, E. Mayorga, J., 2018. The Economics of Fishing the High Seas. Science Advances, Vol. 4, no. 6, eaat2504. <http://advances.sciencemag.org/content/4/6/eaat2504>

5. Greenpeace, 2014. Slavery and Labour Abuse in the Fishing Sector. Greenpeace Guidance in the Seafood Sector and Government. <https://www.greenpeace.org/archive-international/Global/international/briefings/oceans/2014/Slavery-and-Labour-Abuse-in-the-Fishing-Sector.pdf>

6. LIFE mission <http://lifepatform.eu/our-mission/>

7. <https://www.un.org/sustainabledevelopment/oceans/>

8. World Bank, 2017. The Sunken Billions Revisited: Progress and Challenges in Global Marine Fisheries. Washington, DC: World Bank. Environment and Sustainable Development series. doi:10.1596/978-1-4648-0919-4. License: Creative Commons Attribution CC BY 3.0 IGO. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/24056/9781464809194.pdf?sequence=8&isAllowed=y>

9. FAO, 2018. The State of World Fisheries and Aquaculture 2018 - Meeting the Sustainable Development Goals. Rome. <http://www.fao.org/3/I9540EN/I9540en.pdf>

10. European Parliament, 2014. Illegal, Unreported, and Unregulated Fishing: Sanctions in the EU. [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2014/529069/IPOL_STU\(2014\)529069_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2014/529069/IPOL_STU(2014)529069_EN.pdf)

11. National Intelligence Council, 2016. Global Implication of Illegal, Unreported and Unregulated Fishing. USA <https://fas.org/irp/nic/fishing.pdf>

12. <http://www.greenpeace.org/seasia/ph/What-we-do/oceans/bycatch/>

13. Sala, E. Mayorga, J., 2018. The Economics of Fishing the High Seas. Science Advances, Vol. 4, no. 6, eaat2504. <http://advances.sciencemag.org/content/4/6/eaat2504>

14. Greenpeace Netherlands, 2011. Direct and Indirect EU support for the members of the Pelagic Freezer Trawler Association. <http://www.greenpeace.nl/Global/nederland/report/2011/Direct%20and%20indirect%20EU%20support%20PFA.pdf?ga=2.17735545.1532171404.1541594167-1736591730.1541594167>

15. Greenpeace, 2012. Supertrawlers are Feeding on EU Fishing Subsidies. <https://www.greenpeace.org/au/blog/super-trawlers-are-feeding-on-eu-fishing-subsidies/>

16. Greenpeace, 2018. Chinese Companies see Subsidies Cancelled and Permits Removed for Illegal Fishing in West Africa. <https://www.greenpeace.org/international/press-release/15209/chinese-companies-see-subsidies-cancelled-and-permits-removed-for-illegal-fishing-in-west-africa/>

17. Greenpeace. Give Man a Fish - Five Facts of China's Distant Water Fishing Subsidies. http://www.greenpeace.org/eastasia/PageFiles/299371/FINAL_The%20problem%20with%20China%27s%20distant%20water%20fishing%20industry%20subsidies_.pdf

18. Greenpeace, 2013. Subsidizing Plunder: Korean Government's Support to its Distant Water Fishing Industry. <http://www.greenpeace.org/korea/Global/korea/publications/reports/oceans/2013/oct-2013-subsidizing-plunder-eng.pdf>

19. Greenpeace. How Taiwan is Subsidizing Tuna Depletion. <https://www.greenpeace.org/eastasia/Global/eastasia/publications/reports/oceans/2011/Net%20loss-How%20Taiwan%20subsidizes%20tuna%20depletion.pdf>

20. Greenpeace, 2014. Slavery and Labour in the Fishing Sector. <https://www.greenpeace.org/archive-international/Global/international/briefings/oceans/2014/Slavery-and-Labour-Abuse-in-the-Fishing-Sector.pdf>

21. Greenpeace, 2018. Supply Chained - Human Rights Abuses in the Global Tuna Industry. <http://www.greenpeace.org/usa/wp-content/uploads/2015/11/Supply-chained.pdf>

22. FAO, 2014. Sustainable Fisheries and Aquaculture for Food Security and Nutrition <http://www.fao.org/3/a-i3844e.pdf>

23. Greenpeace, 2014. Monster Boats - the Scourge of the Oceans. The destructive concentration of power and quotas in the EU fishing industry https://www.greenpeace.org/au/wp-content/uploads/2017/10/GP_monsterboats_report.pdf

24. FAO, 2018. The State of World Fisheries and Aquaculture 2018 - Meeting the sustainable development goals. Rome. <http://www.fao.org/3/I9540EN/I9540en.pdf>

25. IISD, 2016. Potts et al., State of Sustainability Initiatives Review: Standards and the Blue Economy. Canada. <https://www.iisd.org/ssi/standards-and-the-blue-economy/>

26. Greenpeace Briefing, 2009. Assessment of the Marine Stewardship Council (MSC) Fisheries Certification Programme. <http://www.greenpeace.org/usa/wp-content/uploads/legacy/Global/usa/planet3/PDFs/assessment-of-the-msc.pdf>

27. Make Stewardship Count, 2018. Open Letter to MSC. https://www.make-stewardship-count.org/wp-content/uploads/2018/02/Open-Letter-to-MSC_FINAL_January-2018.pdf

28. Global trade statistics lack granularity to inform traceability and management of diverse and high-value fishes, 2017.

29. Future of Fish & Nature Conservancy, 2015. Making Sense of Wild Seafood Supply Chains.

30. Greenpeace, 2008. Challenging the aquaculture industry on sustainability <https://www.greenpeace.org/archive-international/Global/international/planet-2/report/2008/3/challenging-the-aquaculture.pdf>

31. Greenpeace Italy, 2016. Muta come un Pesce. Indagine sull'etichetta del pesce fresco in Italia http://www.greenpeace.org/italy/Global/italy/report/2016/mare/Muta_come_un_pesce.pdf

32. See <http://fishfinder.greenpeace.it/>

33. See <http://diktyosou.gr/fish-and-tips/>

34. http://archivo-es.greenpeace.org/espana28*a/es/Blog/el-misterio-de-la-etiqueta-del-pescado/blog/58168/
<http://archivo-es.greenpeace.org/espana/es/Informes-2016/Diciembre/Infografia-Los-enganos-de-la-etiqueta-del-pescado/index.html>

35. Greenpeace Briefing, 2017. La sostenibilità ambientale delle draghe idrauliche Non esiste ? http://www.greenpeace.org/italy/Global/italy/report/2017/Oceani/Greenpeace_draghe_06.10.17.pdf

36. The WorldWatch Institute, 2012. The State of the World 2012. Moving Towards Sustainable Prosperity. Island Press. Washington. US. http://blogs.worldwatch.org/sustainableprosperity/wp-content/uploads/2012/04/SOWI2_chap_2.pdf

37. Greenpeace Italy, 2017. Scoping Research on the Current Seafood Market Models for the Products of Low Impact Fishers (LIFs) in Greece, Italy and Spain.

38. European Commission, 2017. Special Eurobarometer 450. EU Consumers habits regarding Fishery and Aquaculture Products. http://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/S2106_85_3_450_ENG

39. Low Impact Fishers of Europe <http://lifepatform.eu/>

40. Sole of Discretion Manifesto <https://soleofdiscretion.co.uk/pages/manifesto>

41. Exeter University Video: A new approach to sustainable fisheries <https://www.youtube.com/watch?v=wjbpBJSsHH8>

42. Exeter University Video: A new approach to sustainable fisheries <https://www.youtube.com/watch?v=wjbpBJSsHH8>

43. Farmdrop the Ethical Grocer. <https://www.farmdrop.com/>

